

บทที่ ๔

ความสัมพันธ์ระหว่างปรัชญาแม่บทกับปรัชญาการศึกษา

รอยทั่วไปแล้วปรัชญาการศึกษาของลัทธิสำนักใดจะเป็นไปอย่างไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับ ธรรมชาติของปรัชญาบริสุทธิ์ที่เป็น "แม่บท" ของลัทธิสำนักนั้นว่าเป็นเช่นใด อันประกอบด้วยธรรมชาติทางอภิปรัชญา ญาณวิทยา และจริยศาสตร์ ในบทนี้เราจะมาพิจารณาว่าปรัชญาการศึกษาของไอแซค นิวตัน มีความสัมพันธ์สอดคล้องกับธรรมชาติทางอภิปรัชญา ญาณวิทยา และจริยศาสตร์ของท่านอย่างไรบ้าง

อภิปรัชญา กับ ปรัชญาการศึกษา

ธรรมชาติเกี่ยวกับความจริงของไอแซค นิวตัน อ้างอิงถึงคัมภีร์พระเวทและอุปนิษิตที่กล่าวไว้ว่า พรหมันและอาคัมมันต์เป็นความจริงสูงสุด ทุกสิ่งทุกอย่างในจักรวาลแผ่ส่วนครอบคลุมไปด้วยพระเจ้า หรือสิ่งสมบูรณ์ ซึ่งจะมี "ความเข้ม" ต่างวกันไป วัตถุเฉพาะจะมีความเข้มมากในสิ่งมีชีวิต เช่น มนุษย์จะมีความเข้มมากที่สุด เป็นต้น ความจริงสูงสุดเป็นความจริงที่ไม่เปลี่ยนแปลง อยู่เหนือกาลเวลา และสถานที่ อยู่พ้นภาวะของการขึ้น การผัน และการกลับสนิท พระเจ้าเป็นเจ้าซึ่ง เป็น "ความรักความเมตตา" และเป็นภาวะแห่งความจริงสูงสุดนั้นสามารถสรุปได้เป็นคำ ๓ คำคือ เป็นผู้อยู่ในทุกหนทุกแห่ง (Omnipresent) เป็นผู้ทรงอำนาจสูงสุด (Omnipotent) และ เป็นผู้รู้ทุกสิ่งทุกอย่าง (Omniscient) เป็นจุดหมายปลายทางของมนุษย์และสิ่งทั้งปวงในจักรวาลนี้

๑. จุดมุ่งหมายของการศึกษา กับทรรศนะทางอภิปรัชญา

โส บาบ่า เน้นการศึกษาทางด้านศีลธรรมและจิตวิญญาณ นอกเหนือจากการศึกษาทางด้านการพัฒนาสติปัญญา และทักษะต่างๆแล้ว ท่านเน้นการพัฒนาเปลี่ยนแปลงภายในของปัจเจกบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา มากกว่าองค์ประกอบอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น รุ่งเรียน , หลักสูตร เป็นต้น จุดมุ่งหมายของการศึกษามี ๓ ประการคือ ๑. การศึกษาคุณค่าความเป็นมนุษย์ ๒. การศึกษาเพื่อชีวิต และ ๓. การศึกษาเพื่อปลูกฝังนิสัยที่ดีงาม

ก. การศึกษาคุณค่าความเป็นมนุษย์ โส บาบ่า เห็นว่ามนุษย์ก็คือ อาตมัน ความเป็นจริงสูงสุดอยู่ในตัวมนุษย์ทุกคนอยู่แล้ว แต่ระบบการศึกษาในปัจจุบันมิได้เน้น หรือให้ความสำคัญกับการพัฒนาให้มนุษย์ได้ตระหนักรู้ถึงความ เป็นจริงสูงสุดในตัวเขา การศึกษาจึงต้องมีจุดมุ่งหมาย เพื่อพัฒนาคุณค่าของความเป็นมนุษย์ พัฒนาศักยภาพที่แฝงเร้นอยู่ภายในให้ปรากฏออกมา อันประกอบไปด้วยคุณลักษณะหรือคุณค่าความเป็นมนุษย์ ๔ ประการคือ ๑. สติยะ หรือ ความจริง ๒. ธรรมะ หรือความประพฤติชอบ ๓. ศานติ หรือความสงบ ๔. อหิงสา หรือความไม่เบียดเบียน และ ๕. เปรมะ หรือความรัก ซึ่งเป็น กระแสที่ไหลอยู่ภายในตัวคุณลักษณะของความเป็นมนุษย์ทุกประการ

ข. การศึกษาเพื่อชีวิต การศึกษานั้นมีจุดหมายปลายทางที่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นกระบวนการค้นหาความจริงในตนเอง เรียนรู้การควบคุมอายคนะของตนเอง เพื่อสละละวางความยึดมั่นถือมั่นในตัวคนจอมปลอม ที่มนุษย์สร้างขึ้นมาจากความเห็นผิดว่าร่างกาย และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับร่างกายนี้ ว่าเป็นความจริง พระผู้เป็นเจ้า หรือ พรหมัน หรืออาตมันเท่านั้นที่เป็น ความจริง พระผู้เป็นเจ้า คือความรัก ชีวิตนี้อยู่เพื่อความรัก ความรักในมนุษยชาติ จงรับใช้และบริการให้แก่สังคมและประเทศชาติ

ค. การศึกษาเพื่อปลูกฝังนิสัยที่ดีงาม ลักษณะนิสัยที่ดีงาม คือ พลังอำนาจ การได้มาซึ่งความรู้ความนั้นก็ยังต้องการลักษณะนิสัยที่ดีงาม ลักษณะ นิสัยก็ต้องมาจากการฝึกฝนที่ดีการกระทำที่ดี และความคิดที่ดี ความคิดที่ดีมา

จากความรู้ในอาคมัน หรืออาคมวิทยา ความรู้ที่เปิดเผยให้มนุษย์ได้รู้ว่า เขา ทั้งหลายมาจากแหล่งกำเนิดเดียวกัน เป็นพี่น้องกัน และกำลังมุ่งไปสู่จุดหมาย เดียวกัน จะเคยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม การฝึกฝนทางจิตวิญญาณจึง เป็นสาระ สำคัญที่จะทำให้ชีวิตมนุษย์ ซึ่ง เชื่อกันว่าเป็นสुकขอกแห่งวิวัฒนาการนี้มีความหมาย อันลึกซึ้ง ดังนั้นลักษณะนิสัยที่ติงามจึง เป็นสิ่งสำคัญ

๒. องค์ประกอบของการศึกษา กับ ธรรมชาติทางอภิปราย

คิงที่ไค้กล่าวแล้วว่า โส บาบ่า มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงภายใน ของปัจเจกบุคคลมากกว่าองค์ประกอบทางการศึกษาอื่น ๆ ในวิทยาดับนี้จึง เน้น เรื่อง บทบาท หน้าที่ ตลอดจนความรับผิดชอบของปัจเจกบุคคลมากเป็นพิเศษ ครอบคลุมจะไม่ไค้กล่าวถึงองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น โรงเรียน, หลักสูตร ตลอดจนถึงการ เรียนการสอน แต่เราอาจจะอนุมานจากหลักการของปรัชญา แม่บทได้ดังต่อไปนี้

๒.๑. โรงเรียน เมื่อโส บาบ่า เห็นว่าทุกสิ่งทุกอย่างในจักรวาล แผ่ซ่านครอบคลุมไปด้วยจิตบริสุทธิ์ หรือพรหมัน พระผู้เป็นเจ้าจึงมีอยู่ เป็นอยู่ใน ทุกหนทุกแห่งด้วยจุดหมายปลายทางของการศึกษาของมนุษย์ก็คือ พระผู้เป็นเจ้า ซึ่งมีอยู่ เป็นอยู่ในทุกหนทุกแห่ง ดังนั้นในทุกๆที่ที่ทุกวโรกาสจึงสามารถที่จะ เป็น โรงเรียนสำหรับมนุษย์ทุกคน หรืออาจกล่าวได้ว่า โลกนี้คือโรงเรียนที่ใหญ่ ที่สุดเท่าที่ เรา เคยรู้จัก มนุษย์จำต้องมาเกิดและตายกับร่างกายครั้งแล้วครั้งเล่า เพื่อมา เรียนรู้ถึงความเป็นจริงสูงสุดที่อยู่ในตัวมนุษย์เอง เพื่อบรรลุถึงความรู้ แจ่ม และในขณะที่ เดียวกันนั้นสิ่งมีชีวิตต่างๆก็มีพัฒนาการอยู่เป็นลำดับชั้น พัฒนาการทางจิตวิญญาณของมนุษย์แต่ละคนก็มีแตกต่างกันไป จึงจำเป็นต้องมี โรงเรียนเพื่อการ เรียนการสอน ฝึกฝนทางด้านต่างๆเป็นการเฉพาะ เพื่อให้ เป็นพื้นฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการพัฒนาในระดับสูงขึ้นไป แม้แต่ในระบบ โรงเรียนก็ยังคงมีการจัดระดับชั้นของการศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่ชั้นอนุบาล ประถม มัธยม และอุดมศึกษา ให้เป็นไปตามลำดับชั้นของพัฒนาการบุคคล

๒.๒. หลักสูตร ท่านโส บาบ่า มักจะกล่าวว่า โลกในขณะที่

ไม่ได้ต้องการศาสนาใหม่ ระบบสังคมใหม่ หรือระบบการศึกษาใหม่ สิ่งที่เรา
ต้องการในขณะนี้ก็คือ ความรักความเมตตาที่มนุษย์มีให้แก่กันและกัน
ความรักความเมตตานี้ก็คือพระผู้เป็นเจ้า เป็นสิ่งสูงสุดในธรรมชาติของโล บาบาค
ดังนั้นจึงอนุมานได้ว่า หลักสูตรสำหรับการจัดการศึกษาในศาสตร์สาขาต่างวานั้น
ควรจะได้สอดคล้องแก่การแห่งความรักความเมตตาที่เป็นความจริงแท้ หรือ
เป็นแก่นกลางแห่งความจริงสูงสุดของจักรวาลเข้าไว้ด้วยในทุกวาระวิชา ด้วย
หัวใจที่ตระหนักรู้ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในทุกวาระชั้น โดยเฉพาะ
ครูผู้สอนมีความสำคัญที่สุด

๒.๓. ครู จะต้อง เป็นผู้ตระหนักรู้อยู่เสมอถึงความจริงที่ไม่
เปลี่ยนแปลง มีความจริงสูงสุดนี้เป็นจุดหมายปลายทาง ครูควรจะต้อง เป็นผู้ที่มี
คุณสมบัติที่ดีพร้อมทุกประการ เพื่อที่จะได้ เป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับนัก เรียน
บุคคลที่บ้านนัก เรียน ตลอดจนบุคคลอื่นที่ครู เข้าไปเกี่ยวข้องก็จะได้รับ
"แสงสว่าง" จากความจริงอันสูงสุดนี้

๒.๔. นักเรียน จะต้องตระหนักรู้อยู่เสมอถึงความจริงอันสูงสุด
ซึ่ง เป็นความรู้ทางจิตวิญญาณ ความจริงอันสูงสุดนี้คือพระผู้เป็นเจ้าที่อยู่ภายใน
มนุษย์ทุกคน ซึ่ง เรียกว่า พรหมัน หรืออาตมัน ไม่ว่าจะใช้ชื่อใด เรียกถึงความ
เป็นจริงสูงสุดนี้ก็ไม่ว่าว่าจะ เปลี่ยนแปลงสาระสำคัญของสิ่งนี้ได้

๒.๕. บิดามารดาและผู้ปกครอง ก็เป็นเช่นเดียวกับครู เนื่อง
จาก เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนัก เรียน การตระหนักถึงความจริงสูงสุดจึง เป็นสิ่งที่
หลีกเลี่ยงไม่ได้ การศึกษาและการตระหนักถึงความจริงสูงสุดทั้งที่โรงเรียน
และที่บ้านจึงจำเป็นต้องมีความสอดคล้องต้องกัน

กล่าวโดยสรุป ธรรมชาติทางอภิปรายมีความสัมพันธ์ที่เป็นรากฐาน
และพื้นฐานสำคัญในการยึดถือ เป็นแม่บทสำหรับปรัชญาการศึกษาอย่างแยกกัน
ไม่ออก ทั้งในด้านจุดหมายทางการศึกษา และองค์ประกอบทางการศึกษา

ญาณวิทยา กับ ปรัชญาการศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับโลก ในทรรศนะของไส บาบ่า แยก เป็น ๓ ประเด็นคือ ๑. ชญาณยะคะ หรือมนุษย์มีความสัมพันธ์กับโลกทางความคิด ๒. กรรมยะคะ หรือมนุษย์มีความสัมพันธ์กับโลกทางการกระทำ การมีประสบการณ์ต่าง ๆ ๓. กักติยะคะ หรือมนุษย์มีความสัมพันธ์กับโลกทางด้านอารมณ์ความรู้สึก ทั้ง ๓ แนวทาง เปรียบเหมือนเส้นทางไปสู่ความจริงสูงสุด ทั้ง ๓ แนวทางจำเป็นต้องประสานสอดคล้องกัน เปรียบดังรถ ๓ ตัว ที่ลากเกวียนเล่มเดียวกัน ถ้ารถตัวหนึ่งตัวใดใน ๓ ตัวไม่ออกเดินไปพร้อมกับรถที่เหลืออีก ๒ ตัว เกวียนก็ไม่สามารถเดินรุดหน้าไปสู่ร่มเงาบุริได้ การศึกษาทั้งทางด้านจุดมุ่งหมายและองค์ประกอบอื่น ๆ จึงต้องคำนึงถึงแนวทางทั้ง ๓ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เป็นความจริงที่ว่า การศึกษาเรียนรู้ในเรื่องใดก็ได้เคยใช้ปัญญาความคิดเพียงอย่างเดียว แต่ถ้าปราศจากการกระทำ การปฏิบัติมีประสบการณ์ในเรื่องนั้น ๆ เราไม่อาจเรียกได้ว่า บรรลุในเรื่องนั้นอย่างแท้จริง และเมื่อบรรลุถึงความรู้อ่างอย่างเต็มที่แล้ว หัวใจก็จะเต็มเปี่ยมไปด้วยอารมณ์ความรู้สึกที่เป็นความสุขสูงสุดด้วย

๑. จุดมุ่งหมายของการศึกษากับทรรศนะทางญาณวิทยา

จุดมุ่งหมายของการศึกษาในทรรศนะของไส บาบ่า มุ่งไปสู่ความรู้ที่แท้จริง ความรู้อันสมบูรณ์ ความรู้ในชีวิตอันสมบูรณ์ของมนุษย์ หรืออาคมวิทยา วิทยามีจุดมุ่งหมายอยู่ ๓ ประการคือ เพื่อปลุกฝังคุณค่าความเป็นมนุษย์ เพื่อชีวิตที่มีคุณค่า และเพื่อปลุกฝังลักษณะนิสัยที่ดีงาม

ก. การศึกษาคุณค่าความเป็นมนุษย์ ต้องอาศัยหลักการศึกษาเรียนรู้ทั้ง ๓ ประการคือ ๑. ชญาณยะคะ การเรียนรู้โดยเข้าใจเหตุผล สติปัญญา ๒. กรรมยะคะ การเรียนรู้จากการกระทำ การปฏิบัติ และประสบการณ์ ๓. กักติยะคะ การเรียนรู้จากอารมณ์ ความรู้สึก หรือความรักอันบริสุทธิ์ในพระเจ้า หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลาย เพื่อเรียนรู้ความจริงของภาวะอันศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ภายในมนุษย์

ข. การศึกษาเพื่อชีวิต เพื่อมุ่งหมายให้มนุษย์ได้ศึกษา เรียนรู้ว่า อาตมวิธานั้น เป็นความรู้ที่มีคุณค่ากว่าความรู้ทางโลก ความรู้ในอาตมมันจะนำไปสู่ความเป็นอมตะ ความไม่เปลี่ยนแปลง แต่ก็จำเป็นต้อง เรียนรู้ความรู้ทางโลก เช่นเดียวกับ นักเรียนอนุบาลที่จำเป็นต้อง เรียนรู้ตัวอักษร ก. ไข่ ถึง ฮ. นกฮูก ก่อนที่จะศึกษาถึงความรู้ที่ลึกซึ้งอันใดต่อไป

ค. การศึกษาเพื่อปลูกฝังนิสัยที่ดีงาม การได้มาซึ่งความรู้เท่านั้น ต้องมีอุปนิสัยที่ดีงาม ยิ่งถ้าเป็นความรู้ที่สมบูรณ์ก็จำเป็นต้องมีอุปนิสัยที่สมบูรณ์ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสะสม อุปมาดังการใช้ช้อนตักกิน การตักในครั้งแรกและครั้งที่สอง เราอาจจะเห็นว่าก้อนหินที่ถูกตักนั้นไม่มีผลกระทบอันใดเลย แต่นั่นไม่เป็นความจริง ถ้าเราตักหินก้อนนั้นต่อไปเรื่อยๆ เราอาจจะตักก้อนหินนั้นให้ตกลงในครั้งที่ยี่สิบก็ได้ ฉะนั้นแต่ละครั้งที่ใช้ช้อนตักกินจึงมีความสำคัญทุกครั้ง ในการสะสมแรงกดดันให้หินตกลงได้ สรุปได้ว่า ทุกๆความคิด ทุกๆการกระทำ และทุกๆอารมณ์ความรู้สึก จึงมีความสำคัญต่ออุปนิสัยที่ดีงามด้วยเช่นกัน จะต้องมีความสอดคล้องกันระหว่างความคิด คำพูด และการกระทำ

๒. องค์ประกอบของการศึกษากับทฤษฎีวิญญานวิทยา การจัดองค์ประกอบทางการศึกษามีความสัมพันธ์ กับทฤษฎะในการรับรู้ความจริงทั้งในทางโลก และในทางจิตวิญญาน ทั้งยังมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา

๒.๑. โรงเรียน ต้องมีบรรยากาศที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าของความเป็นมนุษย์เป็นอันดับแรก บุคลากรทุกระดับในโรงเรียนตั้งแต่ผู้บริหาร จนถึงภารโรง จะต้องตระหนักถึงความสำคัญ และฝึกฝนคุณค่าของความเป็นมนุษย์ มีบรรยากาศของความศักดิ์สิทธิ์ทางด้านจิตวิญญาน ซึ่งจะ เป็นการส่งเสริมความเป็นเลิศทางด้านวิชาการไปด้วย

๒.๒. หลักสูตร การศึกษาในทฤษฎะของโส บาบ่า มุ่งเน้น การศึกษาทางด้านศีลธรรม และจิตวิญญาน เป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก แต่มีได้หมายความว่าให้ละทิ้งการศึกษาทางด้านวิชาการทางโลก เราควรศึกษาให้มีความเป็นเลิศทางด้านวิชาการ ใจมีความมีศีลธรรมและคุณธรรมอันดีงาม เป็น

เสมือนสารถิ่นารดแห่งชีวิตของเราให้ใช้วิชาการที่ได้เรียนรู้มาเป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ซึ่งมาจากความรู้ในอาคมันที่ว่า พระผู้เป็นเจ้า"สถิตย์" อยู่ในมนุษย์ทุกคน หลักสูตรในระดับการศึกษาต่างๆจึงควรสอดแทรกเรื่องราวเนื้อหาของศีลธรรม คุณธรรมทางจิตวิญญาณ ในแง่มุมต่างๆของชีวิตอย่างเหมาะสม

๒.๓. ครู มีบทบาท ๒ อย่าง คือ การกระทำตนเป็นแบบอย่างที่ดี และสร้างคนในอุดมคติ ในบทบาทของการเป็นแบบอย่างที่ดี ครูควรจะต้องเรียนรู้คุณธรรมต่างๆ มีความคิดที่ถูกต้อง มีประสบการณ์ มีความรู้ลึกซึ้งในด้านคุณธรรมต่างๆที่ครูควรมี และในบทบาทการสร้างคนนั้น ครูมีฐานะเป็น "สื่อกลาง" ที่จะนำเด็กไปสู่ความรู้ในขั้นสูงสุด ครูต้องเป็นผู้เรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาตนเองให้เข้าไปสู่ความจริงสมบูรณ์ และในขณะที่เดียวกันครูก็จะสามารถนำนักเรียนให้ก้าวไปสู่แนวทางทั้ง ๓ แนวทางของความจริงขั้นสมบูรณ์นี้ด้วย

๒.๔. นักเรียน จะเป็นผู้ร่วมมือกับครูสำหรับการเรียนรู้ศึกษาในชั้นต่างๆ ตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงอุดมศึกษา ให้ความเคารพนับถือต่อครูที่มีความเสียสละ โดยอาศัยแนวทางทั้ง ๓ แนวทางของญาณวิทยา นั่นคือ ๑. ญาณโยคะ-ความคิด, เหตุผล ๒.กรรมโยคะ-การกระทำ, ประสบการณ์ และ๓. ภักติโยคะ-ความจงรักภักดีเป็นต้นๆ

๒.๕. บิดามารดาและผู้ปกครอง ก็มีบทบาทเช่นเดียวกับครู จึงควรจะต้องเรียนรู้ถึงความจริงสูงสุด รวมทั้งจะต้องฝึกฝนคุณค่าของความเป็นมนุษย์ มีคุณลักษณะนิสัยที่ดีงาม ทั้งนี้ก็เพื่อให้เกิดการประสานสอดคล้องกันทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนซึ่งมีครูเป็นผู้นำ

สรุป จะเห็นได้ว่าทั้งจุดมุ่งหมายและองค์ประกอบของการศึกษามีความสัมพันธ์สอดคล้องกับทฤษฎีทางญาณวิทยา โดยมีโยคะทั้ง ๓ เป็นแกนกลาง บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกระดับจะต้องเรียนรู้ถึงความจริงสูงสุด และฝึกฝนคุณค่าของความเป็นมนุษย์ เพื่อให้มีลักษณะนิสัยที่ดีงาม และ

ชีวิตที่มีคุณค่า เนื่องจากในทรศนะของ โส บาบา เห็นว่าเป็นหน้าที่อันดับแรกของการเกิดมาเป็นมนุษย์

จริยศาสตร์ กับ ปรัชญาการศึกษา

ทรศนะในทางจริยศาสตร์สามารถพิจารณาแยก เป็นประเด็นใหญ่ได้ ๒ ประเด็น คือ อะไรคืออุดมคติของมนุษย์ และหลักความประพฤตินั้นเป็นอย่างไร ทั้ง ๒ ประเด็น มีความสัมพันธ์กับปรัชญาการศึกษาทั้งในแง่จุดมุ่งหมายของการศึกษา และองค์ประกอบอื่นว่อย่างไร เราจะได้พิจารณาต่อไป

๑. จุดมุ่งหมายของการศึกษากับทรศนะทางจริยศาสตร์

ในทรศนะของ โส บาบานั้น จุดมุ่งหมายของการศึกษาหมายถึง การเข้าใจในเป้าหมายของชีวิต ซึ่งก็คือจุดมุ่งหมายสูงสุดหรืออุดมคติของมนุษย์นั่นเอง และสิ่งที่ดีที่สุดในที่มนุษย์ควรแสวงหานั้นก็คือ พรหมัน หรือ อาคมัน ซึ่งเป็นสิ่งสมบูรณ์ที่อยู่ภายในตัวมนุษย์ แต่เนื่องจากอาคมันหรือตัวคนที่แท้ที่อยู่ภายในมนุษย์นี้ไปผูกยึดกับตัณหา ทำให้เกิดความเห็นแก่ตัวขึ้น อาคมันก็จะกลายเป็นอัตตา วิธีเข้าสู่การรู้แจ้งในตนก็คือ ชำระตัวคนที่แท้ให้บริสุทธิ์จากอัตตาที่มีความเห็นแก่ตัวนี้ โดยการบริการรับใช้ช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ แบ่งปันสิ่งที่ดีให้แก่กัน ให้ความรักอันบริสุทธิ์

ก. การศึกษาคุณค่าความเป็นมนุษย์ การศึกษาอันแท้จริงในทรศนะของ โส บาบายก็คือการยกระดับคุณค่าความเป็นมนุษย์ ำให้มนุษย์ได้ตระหนักรู้ถึงสิ่งที่ดีที่สุดในตัวเขา นั่นก็คือพรหมัน ซึ่งก็เป็นสิ่งเดียวกับอาคมัน คุณค่าความเป็นมนุษย์นี้ก็มาจากกระแสแห่งความรักที่เปล่งประกายออกมาจากภายในนั่นเอง

ข. การศึกษาเพื่อชีวิต ชีวิตนี้มีอยู่เพื่อความรัก ความรักเพื่อมนุษยชาติ การมีชีวิตอยู่ทุกขณะจึง เป็นการศึกษา เพื่อให้บรรลุถึงความรู้แจ้งในตนเองว่า ความรักอันบริสุทธิ์นี้เป็นภาวะที่มีเพียง "หนึ่ง" เท่านั้น มนุษย์ทั้งหลายก็คือญาติพี่น้องในครอบครัวเดียวกัน จงสงเคราะห์ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ค. การศึกษาเพื่อปลูกฝังนิสัยที่ดียิ่ง ผู้ที่มีลักษณะนิสัยที่ดียิ่งจะ
ไม่มีความเห็นแก่ตัว มีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีความเห็นอกเห็นใจในความทุกข์
ยากของผู้อื่น เป็นผู้บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ให้แก่สังคม ซึ่งมาจากแรงกระตุ้น
ของความรักอันบริสุทธิ์ และแสงสว่างแห่งอาคมัน

๒. องค์ประกอบของการศึกษากับทรศนะทางจริยศาสตร์ การจัดองค์
ประกอบทางการศึกษาตามทรศนะทางจริยศาสตร์ของโส บาบ่า ถือหลักการ
ปฏิบัติตามแบบอย่างของสิ่งสมบูรณ์ที่อยู่ภายในตัวมนุษย์ รวมทั้งยึดถือแบบอย่าง
การประพฤติอันดีงามของบุคคลผู้มีจิตใจสูง รวมทั้งการสอนให้ประพฤติตาม
ธรรมนิยมประเพณีของสังคมแต่ครั้งบรรพกาล

๒.๑. โรงเรียน เป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรมตลอดจนขนบธรรมเนียม
นิยมประเพณีอันดีงามของสังคม ที่ได้รับการคิดสรรจากภูมิปัญญาของบรรพชน
โดยเฉพาะคัมภีร์พระเวทที่เป็นแหล่งอารยธรรมเก่าแก่ที่มนุษย์เคยรู้จักมาควรจะ
ได้รับความสนใจศึกษาทำความเข้าใจถึงการดำเนินชีวิตที่ดี ที่ถูกต้อง

๒.๒. หลักสูตร เนื้อหาวิชาการต่างๆที่เกี่ยวกับอุดมคติของมนุษย์
และหลักความประพฤติของมนุษย์ ควรจะได้รับการส่งเสริมให้มีการศึกษา เช่น
ความรู้ทางด้านต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในมหากาพย์มหากาพย์มหาคะมุทซึ่งยังคงความเป็น
อมตะมาจนทุกวันนี้ สามารถสอดแทรกเป็นตัวอย่างได้ในหลายสาขาวิชาที่
แบ่งอยู่ในปัจจุบัน เช่น วิชาการเมืองการปกครอง, วิชาศิลปะการครองเรือน,
วิชาศิลปะการต่อสู้, วิชาการดนตรี เป็นต้น

๒.๓. ครู จะต้องเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติของสังคม
โดยเฉพาะเด็กนักเรียนอุดมคติ และหลักความประพฤติที่ดียิ่ง จะต้องเริ่มมา
จากอุดมคติที่สูงส่งของครูที่มีความเสียสละ และตระหนักในหน้าที่อันสำคัญในการ
บริการรับใช้เผ่าพันธุ์แห่งมนุษยชาติ

๒.๔. นักเรียน การประพฤติตนให้อยู่ในศีลธรรม ศีลธรรมอัน
ทรศนะของโส บาบ่าหมายถึง การรับใช้ช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนมนุษย์ ผู้ที่กำลัง
ตกทุกข์ได้ยาก และกำลังต้องการความช่วยเหลือ นักเรียนจะต้องตระหนักว่า

ความอยู่ดีมีสุขของเขาและครอบครัวนั้น ขึ้นอยู่กับความอยู่ดีมีสุขของสังคมโดยรวม

๒.๔. บิดามารดาและผู้ปกครอง ควรจะต้องมีอุทิศตนและความประพฤติที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ เนื่องจากเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กนักเรียน เป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิด การกระทำ ต่อเด็กนักเรียนทั้งโดยตรง และทางอ้อม การสอดส่องกันเฝ้าความคิด คำพูด และกระทำจึงเป็นสิ่งจำเป็น

สรุป จุดมุ่งหมายของการศึกษากับจุดมุ่งหมายของชีวิตนั้นมีเป้าหมายเดียวกัน คือความเป็นอิสระจากความทุกข์ทั้งมวล หลุดพ้นจากความยึดมั่นถือมั่นจากวัตถุในทางโลกทั้งปวง และบรรลุถึงความยึดมั่นในสังฆธรรมที่เป็นภาวะของความสมบูรณ์สูงสุด